

**Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΝΤΗΣ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.
ΜΝΗΜΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ**

**JOHN PANTIS AND HIS RELATION
TO ENVIRONMENTAL EDUCATION.
MEMORIES AND REALISATIONS**

Δρ. Θεοδωρής Μαρδίρης, M.Ed.

Συντονιστής Εκπαιδευτικού Έργου Εκπαίδευσης για την Αειφορία

Π.Ε.ΚΕ.Σ. Δυτικής Μακεδονίας

πρώην Υπεύθυνος Λειτουργίας ΚΠΕ. Καστοριάς

thmardiris@gmail.com

Περίληψη

Το κείμενο που ακολουθεί εκφωνήθηκε στην έναρξη του σεμιναρίου «Βιοποικιλότητα και Εκπαίδευση για την Αειφορία», που διοργανώθηκε από το Κ.Π.Ε. Καστοριάς στις 11-13 Μαΐου 2018. Το σεμινάριο απευθυνόταν σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ήταν αφιερωμένο στη μνήμη του Γιάννη Παντή. Στο κείμενο κρατήθηκαν τα βασικά σημεία όσων είχαν διατυπωθεί και στην τιμητική εκδήλωση «Για τον Γιάννη των ασφοδελών λειμώνων» που οργάνωσε η Πρυτανεία του Αριστοτέλειου Πανεπιστήμιου Θεσσαλονίκης σε συνεργασία με το Τμήμα Βιολογίας, στις 9 Φεβρουαρίου 2018, τιμώντας τη μνήμη του.

Abstract

The text that follows opened the “Biodiversity and Education for Sustainability” seminar that was organized by the Environmental Education Center of Kastoria, on the 11 – 13 May 2018. The seminar was organized for primary and secondary education teachers and it was dedicated to the memory of John Pantis. It was based on a previous talk that I gave during the honorary event in memory of Johh Pantis organized by the Dean of the Aristototelian University of Thessaloniki and the Department of Biology on the 9th of February 2018.

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Το σεμινάριο αυτό είναι το τελευταίο του Κ.Π.Ε. Καστοριάς με την παρούσα σύνθεση της Παιδαγωγικής Ομάδας του, αλλά και εξαιτίας του νέου νόμου για την αναδιοργάνωση των δομών υποστήριξης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που αναμένεται σύντομα να ψηφιστεί και προβλέπει τη μετεξέλιξη των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.) σε Κέντρα Εκπαίδευσης για την Αειφορία (Κ.Ε.Α.). Σύντομα λοιπόν το Κ.Π.Ε. Καστοριάς, μετά από 22 χρόνια λειτουργίας, θα πάψει να υπάρχει και θα μετεξελιχθεί σε Κ.Ε.Α. Καστοριάς.

Το τελευταίο σεμινάριο του Κ.Π.Ε. Καστοριάς είναι αφιερωμένο στη μνήμη του Γιάννη Παντή, καθηγητή Οικολογίας του Τμήματος Βιολογίας του Α.Π.Θ., που διετέλεσε Γ. Γ. του Υπουργείου Παιδείας και ουσιαστικά «χάθηκε» σε ώρα υπηρεσίας. Ο Γιάννης ήταν πολύ καλός φίλος και πολύτιμος συνεργάτης του Κ.Π.Ε. Καστοριάς από την ίδρυσή του.

Δεν θα αναφερθώ στην ακαδημαϊκή και την κοινωνική του πορεία, ούτε και στις αναμνήσεις από τη φιλική μας σχέση, που ξεκίνησε από το 1977 και κράτησε 40 χρόνια.

Θέλω να φωτίσω μια άλλη πλευρά του Γιάννη, που δεν είναι πολύ γνωστή. Θέλω να μιλήσω για τη σχέση του με την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, για τη βοήθειά του και τη στήριξη που έδωσε για πολλά χρόνια στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στη σχολική αυτή δραστηριότητα που αποτέλεσε και ακόμη αποτελεί την αιχμή της καινοτομίας στη ζωή των σχολείων του εκπαιδευτικού μας συστήματος.

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση άρχισε να εφαρμόζεται οργανωμένα στο ελληνικό σχολείο από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, όταν ορίστηκαν οι πρώτοι Υπεύθυνοι Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και δημιουργήθηκε το πρώτο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.) στη χώρα μας.

Την άνοιξη του 1995, Γενικός Γραμματέας Νέας Γενιάς ήταν ο Πάνος Τσιλιγκαρίδης και ο Γιάννης, μαζί με άλλους φίλους και συναδέλφους, κλήθηκε να συνδράμει στο έργο του για την ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση των νέων της χώρας μας σε θέματα περιβάλλοντος. Με ιδέα του Γιάννη και βοήθεια από πολλούς φίλους (κάποιοι εξακολουθούμε να είμαστε παρόντες) οργανώθηκε το πρώτο για τη χώρα μας συνέδριο για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, με θέμα: «Οικολογία- Κοινωνία- Εκπαίδευση, Πραγματικότητα και Προοπτικές στην Ελλάδα»¹, που απευθυνόταν σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και συνδιοργανώθηκε από την τότε Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς και το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Την ίδια χρονιά και με βάση την ιδέα του φίλου και συναδέλφου Στέφανου Παρασκευό-πουλου για τη συνεργασία του ΥΠ.Ε.Π.Θ. και των Δήμων της χώρας και την αξιοποίηση του τότε Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, ιδρύθηκαν 7 νέα Κ.Π.Ε. Σήμερα λειτουργούν 53 Κ.Π.Ε., ως δομές υποστήριξης των σχολείων πρωτοβάθμιας και

δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας. Στα πρώτα βήματα λειτουργίας των Κ.Π.Ε. ο Γιάννης ήταν δίπλα μας, με τις ιδέες του και τη βοήθειά του σε ότι και αν χρειαζόμασταν. Θυμάμαι χαρακτηριστικά ότι στην πρώτη ημερίδα του Κ.Π.Ε. Καστοριάς, το 1996, ο Γιάννης ήταν ομιλητής.

Κι από τότε συνέχισε να στέκεται δίπλα στα Κ.Π.Ε. και στους εκπαιδευτικούς των δύο πρώτων βαθμίδων της χώρας μας. Ως εισηγητής σε διάφορα σεμινάρια των Κ.Π.Ε., ως αρωγός σε προγράμματα που υλοποιούσαν σχολεία και βέβαια ως μέλος της επιστημονικής επιτροπής ή/και ως κύριος ομιλητής στα συνέδρια της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε., της Πανελληνίας Ένωσης Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, την οποία και βοήθησε με τον πιο πρόσφορο κάθε φορά τρόπο. Θυμάμαι με νοσταλγία τις ομιλίες, τις παρατηρήσεις αλλά και τις νουθεσίες του τουλάχιστον στα τελευταία 4 συνέδριά μας.

Χθες, συζητώντας για το σεμινάριο, οι συνάδελφοι μου στο Κ.Π.Ε. Καστοριάς με προέτρεψαν να μην ξεχάσω να αναφερθώ στη μεταδοτικότητά του και στο καινούργιο που «έφερνε» από τον χώρο της επιστήμης και της κοινωνικής οικολογίας με κάθε του παρουσία σε σεμινάρια ή εκδηλώσεις Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Παρακολουθώντας όλη την πορεία ανάπτυξης της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Αγωγής στη χώρα μας, διαμόρφωσε τη δική του άποψη για την εφαρμογή στην τυπική, στη μη τυπική αλλά και στην άτυπη μορφή της. Σημαντική άλλωστε, ήταν η ώθηση που έδωσε στην Π.Ε. και στο διάστημα που ήταν Πρόεδρος στον Φορέα Διαχείρισης του Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου, μέσα από τις συνεργασίες με τα σχολεία της περιοχής αλλά και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.).

Και τα χρόνια πέρασαν. Ως Πρόεδρος στο Λιμάνι της Θεσσαλονίκης ονειρευόταν κι ένα Κ.Π.Ε. εκεί για να δεθούν οι μαθητές με τον χώρο και τη θάλασσα και να δημιουργηθεί ένας ακόμη τρόπος για να «ανοίξει» το λιμάνι στην πόλη. Είχε βρει μάλιστα και το κτίριο που θα διέθετε ο Οργανισμός Λιμένος Θεσσαλονίκης.

Και έφτασε η ώρα που του προτάθηκε η θέση του Γενικού Γραμματέα στο ΥΠ.Π.Ε.Θ. Πολλοί από μας τον αποτρέπαμε να την αποδεχθεί γιατί υπολογίζαμε το βάρος και την πίεση που είχε αυτή η θέση. Η θέση, που αποτελεί τον κόμβο μετατροπής της διοίκησης σε πολιτική και της πολιτικής σε διοίκηση, σε ένα τόσο μεγάλο και δύσκολο Υπουργείο. Θυμάμαι στις συζητήσεις μας τα λόγια του: «... σκέψου όμως... πόσα θετικά μπορούν να γίνουν για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση...».

Α ... ρε Γιάννη...

Ζήτησε και πήρε τις αρμοδιότητες για τα Κ.Π.Ε. και ήδη από τις πρώτες μέρες του στο Υπουργείο, στο πλαίσιο συνεδρίασης για την κατανομή του ΕΣΠΑ, είχε φροντίσει για τη συνέχιση της χρηματοδότησης των Κ.Π.Ε. με την εξασφάλιση των απαραίτητων κονδυλίων μέχρι το 2020.

Στη διάρκεια της θητείας του ενίσχυσε το δίκτυο των Κ.Π.Ε. με την ίδρυση 5 νέων Κ.Π.Ε. σε περιοχές που υπήρχε ανάγκη δημιουργίας τους, όπως για παράδειγμα ο Δήμος Θεσσαλονίκης, ο Δήμος Θέρμης, ο Δήμος Αθηναίων κ.λπ.

Ο Γιάννης, γνωρίζοντας ότι ο θεσμός της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ή Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία όπως λέμε τα τελευταία χρόνια, χρειάζεται ανανέωση και βελτιώσεις στην εφαρμογή του στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς και επικαιροποίηση στην κατεύθυνση των προτάσεων των Διεθνών Οργανισμών και των συμφωνιών που έχει υπογράψει η χώρα μας, διαμόρφωσε έναν οδικό χάρτη για τον μετασχηματισμό του ελληνικού σχολείου σε «αειφόρο» σχολείο. Ένα σχολείο δηλαδή που αξιοποιώντας τις σύγχρονες παιδαγωγικές απόψεις θα βασίζεται στη συμμετοχική μάθηση και θα διαμορφώνει ενεργούς και δημιουργικούς πολίτες.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού κινήθηκε με προσεκτικά βήματα ακολουθώντας ένα πολύ καλά οργανωμένο πλάνο ενεργειών. Ξεκίνησε από την αξιολόγηση των Κ.Π.Ε. για την υπερ-εικοσαετή τους πορεία και αφού τα αποτελέσματα της αξιολόγησης έδειξαν την αναγκαιότητα ύπαρξης και ενίσχυσης του θεσμού, προχώρησε σε διαβούλευση με τους εκπαιδευτικούς των Κ.Π.Ε. και τους Υπεύθυνους Π.Ε. και Σχολικών Δραστηριοτήτων για να διατυπωθούν προτάσεις για τη μετεξέλιξη του θεσμού σε «Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία», ακολουθώντας τα πορίσματα διεθνών και εθνικών συνεδρίων, τις κατευθύνσεις των παγκόσμιων οργανισμών και τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας.

Τέλος, συγκρότησε ομάδα εργασίας με Πανεπιστημιακούς και στελέχη που για χρόνια συμμετέχουν στο εκπαιδευτικό γίγνεσθαι της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης/ Εκπαίδευσης για την Αειφορία στη χώρα μας. Στόχος, η διαμόρφωση ενός νέου θεσμικού πλαισίου που θα έδινε ώθηση στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα στο πλαίσιο της αειφορίας. Με τη συνεχή παρακολούθηση του Γιάννη, η ομάδα εργασίας σύντομα επεξεργάστηκε το ζητούμενο θεσμικό πλαίσιο και μπήκαμε πια στην αναμονή της τελικής διαμόρφωσης του σχεδίου νόμου για την κατάθεσή του στη Βουλή. Η πρόταση του Γιάννη παρουσιάστηκε μάλιστα από τον ίδιο και συνεργάτες του στο Υπουργείο σε ειδική συνεδρία της Επιτροπής Περιβάλλοντος της Βουλής, αποσπώντας ιδιαίτερα θετικά σχόλια από όλες τις πτέρυγες.

Θυμάμαι το τελευταίο βράδυ που μιλήσαμε, ο Γιάννης περιέγραφε τα επόμενα βήματα του Νόμου με την πρότασή του. Κι ύστερα, ο φίλος μας έκλεισε τα μάτια του...

Το σχέδιο για τις δομές υποστήριξης του εκπαιδευτικού έργου που παρουσιάστηκε το φθινόπωρο, λίγο μετά το θάνατό του, είχε ελάχιστη σχέση με όσα περιείχε η πρόταση του Γιάννη. Το ίδιο βέβαια ισχύει και για το σχέδιο νόμου που, όπως όλοι γνωρίζουμε, έχει κατατεθεί και σύντομα θα ψηφιστεί στη Βουλή (ΣΤΕ: αναφέρεται στο Νόμο 4547/2018) .

Κάποιο βράδυ στην Αθήνα, θυμάμαι που ο κοινός μας φίλος και συνάδελφος Θάνος Καψάλης του είχε πει: «Γιάννη, οι περισσότεροι θυμούνται τα ονόματα των Υπουργών Παιδείας που πέρασαν. Πολύ λίγοι όμως θυμούνται τα ονόματα των Γενικών Γραμματέων».

Κι ο Γιάννης είχε απαντήσει: «Εμένα θα με θυμούνται. Θα με θυμούνται τουλάχιστον για τη δουλειά που έκανα για την εκπαίδευση των προσφυγόπουλων και για τον νόμο της Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία».

Α ρε Γιάννη ... μακάρι να ήταν όλα ρολόι² ...

Σημειώσεις

1. Τα πρακτικά του συνεδρίου «Οικολογία- Κοινωνία-Εκπαίδευση, Πραγματικότητα και Προοπτικές στην Ελλάδα» κυκλοφόρησαν το 1996 στη σειρά: Επιστήμες της Αγωγής, των εκδόσεων «Νέα Σύνορα», του εκδοτικού οργανισμού Λιβάνη, ISBN 960-236-630-3. Τ
2. «Όλα ρολόι!» Προσφιλής φράση του Γιάννη Παντή που την έλεγε, είτε πήγαιναν καλά τα πράγματα, είτε όχι.. (ΣΤΕ)